

Memorandwm ar Gynigion Cyllideb Ddrafft yr Economi a Seilwaith ar gyfer 2019-20

Y Pwyllgor Newid Hinsawdd, Amgylchedd a Materion Gwledig – 22 Tachwedd 2018

1.0 Cyflwyniad

Mae'r papur hwn yn darparu gwybodaeth am y cynigion yng nghyllideb yr Economi a Thrafnidiaeth fel yr amlinellwyd yng Nghynigion Manwl Cyllideb Ddrafft 2019-20 a gyhoeddwyd ar 23 Hydref 2018 cyn belled â'u bod yn ymwneud â chylch gwaith y Pwyllgor Newid Hinsawdd, Amgylchedd a Materion Gwledig.

2.0 Y Cyd-destun Strategol

Yn y tymor hwy, bydd angen inni rannu adnoddau ar draws y gwasanaethau cyhoeddus a chydweithio gyda'n partneriaid i sicrhau effeithlonrwydd yn yr hirdymor. Mae sail ddeddfwriaethol i'r Cynlluniau ac maent yn cefnogi ein hymrwymiad yn *Ffyniant i Bawb* i symud tuag at economi sy'n defnyddio adnoddau'n effeithlon. Byddaf yn parhau i ystyried sut i wneud y defnydd gorau o'm cyllidebau i gyflawni'r agenda carbon isel, a sut i gysoni ein cyllideb garbon a chylchoedd cynllunio ein cyllideb ariannol.

2.1 Y Fframwaith Deddfwriaethol

Mae Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 yn gosod dyletswydd statudol i leihau allyriadau yng Nghymru, gyda gostyngiad o 80% o leiaf mewn allyriadau erbyn 2050, a chyfrës o dargedau dros dro a chyllidebau carbon bob pum mlynedd i gefnogi'r ddarpariaeth. Mae hyn yn hanfodol yng nghydestun ein rhwymedigaethau presennol i'r DU ac yn rhyngwladol, ac yn gosod llwybr clir tuag at ddatgarboneiddio. Mae hefyd yn rhoi sicrwydd ac eglurder i fusnesau a buddsoddiadau, a bydd angen newid sylfaenol i o leiaf dri rhwydwaith seilwaith cenedlaethol pwysig – Pŵer, Trafnidiaeth a Gwres. Yr her fydd sicrhau bod y newid hanfodol hwn yn digwydd mewn dull sy'n cynnal effeithiolrwydd y gwasanaethau a fforddiadwyedd i ddefnyddwyr a busnesau. Mae yma gyfle i fanteisio ar y budd economaidd a ddaw yn sgil cyflwyno newid sydd mor drawsffurfiol.

Ym mis Gorffennaf, cyhoeddodd Ysgrifennydd y Cabinet dros Ynni, Cynllunio a Materion Gwledig [Ddatganiad Ysgrifenedig](#) i lansio'r ymgynghoriad *Cyflawni ein Llwybr Carbon Isel at 2030*. Datblygwyd y 'Syniadau ar gyfer Gweithredu' cychwynnol ar y cyd ar draws y Llywodraeth, gan ystyried argymhellion Pwyllgor y DU ar y Newid yn yr Hinsawdd a thystiolaeth ehangach. Mae'r Grŵp Gorchwyl a Gorffen ar gyfer Datgarboneiddio yn adolygu'r datblygiadau ochr yn ochr â thystiolaeth ehangach a gyda'i gilydd, byddant yn sail i'r Cynllun Cyflawni Carbon Isel sydd i'w gyhoeddi ym mis Mawrth 2019.

Mae nod Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 o wella llesiant cymdeithasol, economaidd, amgylcheddol a diwylliannol Cymru yn sail i

Gynlluniau 2019-20. Rwyf wedi ystyried sut i ymgorffori ymhellach egwyddorion a phum ffordd o weithio'r Ddeddf i ganolbwyntio ar yr hirdymor; gweithio gyda phobl a chymunedau; mabwysiadu dull ataliol o ran ymyriadau economaidd a thrafnidiaeth.

2.2 Cynllun Gweithredu ar yr Economi

Yn ein Cynllun Gweithredu ar yr Economi, mae datgarboneiddio yn un o'r prif elfennau sydd wrth wraidd ein ffyniant yn y dyfodol. Un o'i amcanion allweddol yw hyrwyddo twf cynaliadwy ac atal newid yn yr hinsawdd, gan gydnabod bod economi gynaliadwy a chynhwysol sy'n tyfu yn hanfodol i sicrhau Cymru lewyrchus, iachach, cydnerth a mwy cyfartal.

Yn ogystal â nodi'r camau ehangach rydym yn eu cymryd i sicrhau bod Cymru mewn sefyllfa i ymateb i'r duedd datgarboneiddio fyd-eang, mae'r Cynllun yn darparu newid polisi pwysig mewn sawl maes allweddol sy'n uniongyrchol berthnasol i'r agenda carbon isel, i annog datgarboneiddio a chefnogi busnesau i wella eu heffeithlonrwydd o ran adnoddau. Rydym wedi gwneud cynnydd sylweddol i gyflwyno'r newidiadau allweddol hyn, ac ym mis Mai eleni lansiwyd ein model gweithredu newydd ar gyfer cymorth ariannol uniongyrchol. Cynhwysir datgarboneiddio ym mhob un o dair elfen y model gweithredu newydd.

I gydymffurfio â'r Contract Economaidd, mae'n ofynnol i unrhyw fusnes sy'n ceisio cael buddsoddiad gan Lywodraeth Cymru ymrwymo i leihau ei ôl troed carbon, ochr yn ochr â sicrhau twf cynhwysol, gwaith teg a hyrwyddo iechyd a dysgu yn y gweithle. Mae ein Meysydd Gweithredu yn ei gwneud yn ofynnol i fusnesau ymateb i heriau'r dyfodol. I sicrhau cyllid, mae'n ofynnol i geisiadau am fuddsoddiad gyflawni yn erbyn o leiaf un Maes Gweithredu, ac un o'r rhain yw Datgarboneiddio. Mae ein Cronfa Dyfodol yr Economi yn cydgrynhoi nifer o'r cynlluniau ariannu busnes cyfredol, gan gynnwys Cynllun Diogelu'r Amgylchedd.

Bwriad y newidiadau yw sicrhau bod Cymru mewn sefyllfa i dderbyn yr holl fanteision economaidd, amgylcheddol, cymdeithasol a diwylliannol a ddaw yn sgil datgarboneiddio.

2.3 Strategaeth Drafnidiaeth

Mae Strategaeth Drafnidiaeth Cymru (["Cymrun Un: Cysylltur Genedl 2008 <https://gov.wales/docs/det/publications/140909-transport-strategy-en.pdf>](https://gov.wales/docs/det/publications/140909-transport-strategy-en.pdf)) yn ddogfen statudol sy'n angenrheidiol o dan Ddeddf Trafnidiaeth (Cymru) 2006. Gan gwmpasu'r holl ddulliau teithio, mae'n nodi ein blaenoriaethau strategol a'r canlyniadau yr hoffem eu cyflawni, gan ddarparu dolen i flaenoriaethau ehangach yn ogystal â chynlluniau ar lefel awdurdod lleol. Mae Adran 2(3) o'r Ddeddf yn ei gwneud yn ofynnol i Weinidogion Cymru gadw golwg ar Strategaeth Drafnidiaeth Cymru, ac yn darparu'r cyfle i'w hadolygu o bryd i'w gilydd.

Cynigir dull dwy lefel i ddisodli Strategaeth Drafnidiaeth Cymru. Bydd y datganiad polisi trosfwaol yn nodi sut y bydd trafndiaeth yn gweithio i gyflawni'r pedair prif thema yn Symud Cymru Ymlaen, ac i gyflawni yn erbyn y meysydd blaenoriaeth yn *Ffyniant i Bawb*. Cefnogir y datganiad gan gyfres o ddatganiadau polisi thematig sydd gyda'i gilydd yn ffurfio'r Strategaeth Drafnidiaeth newydd i Gymru. Bydd hyn, yn ei dro, yn dod o dan y Cynllun Gweithredu ar yr Economi a'r Strategaeth Genedlaethol.

Mae ymgynghoriad ar y gweill gyda rhanddeiliaid mewnol ac allanol, a chynhaliwyd digwyddiadau ymgysylltu yn Wrecsam, Nantgarw ac Aberystwyth ym mis Medi 2018 ar y cyd â Swyddfa Comisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol, a bydd hyn yn parhau dros y misoedd nesaf.

Disgwylir i'r Strategaeth Drafnidiaeth ddiwygiedig gael ei chyhoeddi ym mis Mai 2020 a bydd yn canolbwyntio ar symud tuag at ddulliau trafndiaeth carbon isel er mwyn cyrraedd ein targedau datgarboneiddio, a lleihau'r nifer cynyddol o Ardaloedd Rheoli Ansawdd Aer sydd â chysylltiad cryf ag allyriadau trafndiaeth.

3.0 Trosolwg o'r Gyllideb

Mae Cyllideb Ddrafft 2019-20 yn darparu cynllun gwario un flwyddyn ar gyfer reffeniw a chynllun gwario dwy flynedd ar gyfer cyfalaf. Er y cyhoeddwyd y gyllideb cyn cwblhau'r Cynllun Cyflawni Carbon Isel, mae'r Grŵp Gorchwyl a Gorffen ar gyfer Datgarboneiddio yn cydweithio'n agos gyda'r bwriad o gysoni cylchoedd cynllunio'r gyllideb.

Mae'r tabl isod yn darparu trosolwg o'r reffeniw a gynllunnir a'r gwariant cyfalaf ar gyfer y portffolio Economi a Thrafnidiaeth, ac eithrio'r meysydd sydd o fewn cylch gwaith Arweinydd y Tŷ a'r Prif Chwip a'r Gweinidog Diwylliant, Twristiaeth a Chwaraeon.

Crynodeb	Cyllideb Atodol 2018-19 Mehefin 2018	Cynlluniau Newydd Cyllideb Ddrafft 2019-20	Cynlluniau Newydd Cyllideb Ddrafft 2020-21
	£000oedd	£000oedd	£000oedd
Adnoddau	540,429	554,581	0
Cyfalaf	435,949	546,398	575,234
Cyfanswm	976,378	1,100,979	575,234
Adnoddau Gwariant a Reolir yn Flynyddol	23,619	53,343	0
CYFANSWM Gwariant a Reolir yn Flynyddol	23,619	53,343	0
CYFANSWM CYFFREDINOL	999,997	1,154,322	575,234

Mae cynlluniau gwario 2019-20 a 2020-21 yn cynnwys buddsoddi mewn rhaglenni carbon isel a sicrhau ein bod yn cynnwys datgarboneiddio yn y datblygiadau seilwaith hirdymor. Rydym hefyd yn cynnwys pobl yn y broses o wneud penderfyniadau yn y dyfodol er mwyn llywio ein blaenoriaethau.

3.1 Refeniw

O safbwynt gwariant Trafnidiaeth ar raglenni a pholisïau, gellir priodoli y rhan fwyaf o hyn i wariant ataliol sylfaenol, er enghraifft teithio llesol sy'n hyrwyddo dulliau trafndiaeth cynaliadwy, ac felly'n lleihau'r effaith ar yr amgylchedd a chynyddu lefelau gweithgaredd sy'n arwain at ganlyniadau da i iechyd. Mae gan gynigion trafndiaeth integredig Metro De a Gogledd Cymru y potensial i arwain at newid trawsffurfiol yn nhermau manteision datgarboneiddio ac economaidd.

Ym mis Mehefin 2018, penododd Trafnidiaeth Cymru ei Phartner Cyflenwi Gwasanaethau Rheilffordd, Keolis Amey i weithredu'r Contract nesaf ar gyfer Gwasanaethau Rheilffordd i Gymru a'r Gororau a ddechreuodd 14 Hydref 2018.

Mae'r penodiad yn cynnig cyfleoedd a manteision sylweddol, gan gynnwys rhaglen fuddsoddi £1.9 biliwn gan y gweithredwr sy'n cynnwys fflyd werdd, newydd sbon ac yn cefnogi ein hamcanion i drawsnewid gwasanaethau gymunedau a phobl ledled Cymru a'r Gororau, drwy:

- Greu rhwydwaith yng nghanol y cymunedau, fydd yn hygyrch i bawb, ac yn weithredol 7 diwrnod yr wythnos.
- Cynyddu symudedd cymdeithasol ac ehangu mynediad, gan gysylltu pobl â swyddi, addysg, iechyd a gweithgareddau hamdden.
- Gwneud Cymru hyd yn oed yn fwy atyniadol i fusnesau a thwristiaid.
- Gwneud teithio ar y rheilffyrdd yn bleserus, a galluogi pobl i weithio a chwarae wrth deithio ar drenau gwyrdd, newydd sbon sy'n defnyddio'r genhedlaeth nesaf o gysylltedd digidol.
- Buddsoddi mewn cerbydau newydd.

Neilltuwyd £171.250 miliwn o gyllid refeniw ar gyfer y fasnachfaint rheilffyrdd a gwelliannau i wasanaethau. Mae'r cytundeb rheilffordd newydd yn adlewyrchu ein hymrwymiad i leihau carbon. Caiff rheilffyrdd Treherbert, Aberdâr, Merthyr Tudful, Coryton a Rhymni sy'n rhedeg i'r gogledd o orsaf Stryd y Frenhines Caerdydd eu trawsnewid i redeg yn llwyr ar drydan, gyda'r holl drydan hwnnw'n dod o ffynonellau cynaliadwy (50% o Gymru). Erbyn y bumed flwyddyn, bydd allyriadau carbon yr holl wasanaeth wedi gostwng 25% yn sgil cyflwyno'r genhedlaeth ddiweddaraf o Unedau Diesel Amlgerbyd (DMU). Yn ogystal, bydd y cytundeb Gwasanaethau Rheilffordd newydd yn golygu buddsoddiad o £800 miliwn mewn cerbydau newydd, a fydd hefyd yn lleihau'r allyriadau o'r cerbydau hynny y mae'n rhaid iddynt weithredu ar ddiesel.

Bydd ein dull o gynyddu'r newid moddol o ddefnydd cerbydau preifat i drafnidiaeth gyhoeddus, a hwylusir gan y gwasanaethau rheilffordd newydd, yn chwarae rhan fawr o ran lleihau effeithiau allyriadau nwyon tŷ gwydr, ac yn lliniaru effeithiau newid yn yr hinsawdd. Bydd y targedau lleihau carbon uchelgeisiol yn cynorthwyo i wella ansawdd aer, a bydd moderneiddio'r adnoddau yn y gorsafoedd yn annog mwy o bobl i ddewis dulliau teithio llesol.

Gall ein dull o gaffael gwasanaethau hefyd wneud cyfraniad arwyddocaol at gyflawni ein targedau lleihau carbon. Mewn cydweithrediad â Thrafnidiaeth Cymru, ychwanegwyd offeryn i fesur allyriadau carbon i'r Offeryn Mesur Budd i'r Gymuned.

Er mwyn bwrw ymlaen â'r ymrwymadau yn *Ffyniant i Bawb*, rwyf wedi rhoi blaenoriaeth i fuddsoddi yn y gwasanaethau bysiau, i annog newid dull teithio o geir i drafnidiaeth gyhoeddus. Mae'r cynlluniau'n darparu £60 miliwn ar gyfer tocynnau teithio rhatach a swm o £32 miliwn i gynnal bysiau sy'n parhau'r grant cynnal bysiau o £25 miliwn. Mae hefyd yn cynnwys £1 miliwn i gadw'r teithio am ddim ar benwythnosau Traws Cymru, £1 miliwn i wella'r cynllun tocynnau teithio rhatach i bobl ifanc a £2 filiwn i gefnogi adolygiad o fysiau.

Mae gwella ansawdd yr aer drwy leihau allyriadau carbon yn un o amcanion allweddol y gwasanaethau bysiau yng Nghymru. Cadarnhaodd astudiaeth a gomisiynwyd yn ddiweddar ystod o fesurau sydd angen eu cyflwyno i annog mwy o bobl, ac yn enwedig cymudwyr i ddefnyddio bysiau yn lle ceir. Mae'r mesurau hyn yn cynnwys: tocynnau teithio atyniadol, gwell prydlondeb, llai o dagfeydd, gwella amllder, safonau ansawdd uchel a mwy o flaenoriaeth i fysiau.

Mae ein cynlluniau'n cydnabod y pwysigrwydd gweithio gyda busnesau i hyrwyddo datgarboneiddio a lleihau olion traed carbon. Mae cyllideb Busnes Cymru o £5.2 miliwn yn cefnogi arferion busnes cyfrifol ac yn darparu cyngor am ddefnyddio adnoddau'n effeithiol i entrepreneuriaid a busnesau, yn ogystal â chyngor am gynlluniau gweithredu amgylcheddol, gweithdai a gweithgareddau rhwydweithio. Datblygwyd llyfr nodiadau ac offeryn rhyngweithiol i hyrwyddo'r agenda carbon ymhellach.

Mae Busnes Cymru hefyd yn cefnogi'r Addewid Twf Gwyrdd i fusnesau arddangos eu heffaith gadarnhaol ar y bobl a'r lleoedd o'u hamgylch ac ymuno â chymuned gynyddol o gyrrff blaengar. Mae'r Addewid Twf Gwyrdd yn rhan o'r cymorth cynaliadwyedd arbenigol sy'n agored i bob busnes bach a chanolig Cymreig beth bynnag yw eu sector diwydiant. Drwy lofnodi'r addewid, gofynnir i bob cwmni ymrwymo i un neu fwy o gamau gweithredu i'w helpu i leihau effaith neu sicrhau perfformiad cynaliadwy.

Wrth gyflwyno fy nghynlluniau, rwyf wedi ystyried yr holl feysydd yn fy mhortffolio ac wedi mynd i'r afael â'r meysydd sy'n cael effaith arwyddocaol ar olion traed carbon. Er enghraifft, mae'r gyllideb digwyddiadau mawr £3.18 miiwn yn cefnogi digwyddiadau chwaraeon a diwylliannol pwysig. Wrth

reswm mae gan ddigwyddiadau chwaraeon moduro olion traed carbon arwyddocaol, ond mae eraill, er enghraifft gŵyl Green Gathering, nid yn unig yn ceisio lleihau olion traed carbon ond yn hyrwyddo byw yn gynaliadwy. Mae disgwyl i'r holl ddigwyddiadau sy'n derbyn cyllid gydymffurfio â'n polisi amgylcheddol, ac i weithio tuag at Safon 20121 BS ISO ar gyfer Rheoli Digwyddiadau Cynaliadwy. O'r 23 o ddigwyddiadau a gefnogwyd yn 2017, roedd gan 80% bolisiâu amgylcheddol a chynaliadwy ffurfiol mewn grym, a chyflwynodd 60% camau lliniaru er enghraifft mentrau trafndiaeth gyhoeddus i gyfyngu ar yr effaith ar yr amgylcheddau lleol. Mae swyddogion digwyddiadau mawr yn gweithio'n agos gyda'u cydweithwyr yn yr adran Amgylchedd i annog arfer gorau ar draws yr holl ddigwyddiadau a gefnogir gan Lywodraeth Cymru.

Mae cyllideb Datblygu Busnes (Galluogi Mentrau) o £11 miliwn ar gael i annog twf cynaliadwy ac i fynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd. Mae newid i economi carbon isel yn cyflwyno heriau a chyfleoedd unigryw o ran ynni adnewyddadwy. Yn nhermau'r ffordd yr ydym yn cynhyrchu ynni, mae'n rhaid sicrhau bod y seilwaith yr ydym yn buddsoddi ynddo yn helpu i gynhyrchu ynni carbon isel, yn gwella trosglwyddo a dosbarthu ynni ac yn sicrhau ein bod yn barod ar gyfer y dyfodol, ac yn galluogi technolegau doeth a mesuryddion i gynnig datrysiadau hyblyg.

Mae cyllid o £0.2 miliwn i'r Ganolfan Ymchwil Rhwydwaith Adweithyddion Dŵr Berw yn cefnogi ymchwil ddiwydiannol ar y cyd, sydd heb ei ddefnyddio yn y DU o'r blaen. Gallai technoleg niwclear fod yn sail i ffynhonnell ynni carbon isel yn y dyfodol. Prifysgol Bangor sy'n arwain y gwaith ar Adweithyddion Dŵr Berw, mewn partneriaeth ag Imperial College ac fe'i hariennir ar y cyd gan Hitachi GE Nuclear. Mae cyllid refeniw'r sector niwclear o £1.2 miliwn yn cefnogi ystod eang o gyfleoedd gwaith yn Ynys Môn a Bangor, a bydd yn cefnogi prosiect Wylfa Newydd, a fydd yn dod a chyfleoedd gwaith a ffynhonnell ynni parhaol i genedlaethau'r dyfodol. Rydym hefyd yn gweithio'n agos gyda'r gadwyn gyflenwi ei hunan, gan ddarparu cefnogaeth uniongyrchol sylweddol drwy raglenni a gydnabyddir gan y diwydiant, er enghraifft [Fit for Nuclear](https://businesswales.gov.wales/news-and-blogs/news/fit-4-nuclear-programme-%E2%80%93-funding-available) <<https://businesswales.gov.wales/news-and-blogs/news/fit-4-nuclear-programme-%E2%80%93-funding-available>> a galluogi rhyngweithio rhwng sectorau drwy ein cefnogaeth o Fforwm Niwclear Cymru a'i 150 o aelodau.

3.2 Cyfalaf

Bydd y Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol yn darparu cyngor arbenigol ac annibynnol ar anghenion a blaenoriaethau seilwaith strategol. Bydd y ffocws cychwynnol ar ddatgarboneiddio a thwf gwyrdd a glas. Bydd yn ystyried y cyfrifoldebau o dan Ddeddf yr Amgylchedd (Cymru) gan gynnwys rheolaeth gynaliadwy ar yr adnoddau a bioamrywiaeth naturiol a chadernid cyfrifoldebau'r ecosystemau.

Roedd effaith carbon yn un o'r ystyriaethau allweddol wrth ddyrannu'r cyllid cyfalaf newydd ochr yn ochr ag adolygiad canol tymor o'r Cynllun Buddsoddi yn Seilwaith Cymru. Bydd y buddsoddiadau yn y portffolio Economi a

Thrafnidiaeth yn cefnogi'r nodau llesiant, yn arbennig yr ymdrech i gyflwyno twf cynaliadwy ac i fynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd. I gydnabod y manteision pellgyrhaeddol sy'n gysylltiedig â lefelau uwch o deithio llesol, cafwyd dyraniad ychwanegol o £20 miliwn yn 2019-20 a £30 miliwn yn 2020-21 i gefnogi ein Cronfa Teithio Llesol ddynodedig. Bydd y cynlluniau teithio llesol yn cysylltu ardaloedd preswyl gyda safleoedd cyflogaeth ac addysgu a gwasanaethau allweddol, gan alluogi llawer mwy o deithiau ar droed neu ar feic bob dydd, gan arwain at fanteision iechyd i unigolion a chymunedau, yn ogystal â manteision economaidd, a lleihau tagfeydd, llygredd ac allyriadau. Bydd y cyllid ychwanegol o £26 miliwn bob blwyddyn i'r Gronfa Trafnidiaeth Leol hefyd yn canolbwyntio ar fannau cyfyng a thagfeydd, gan gynnwys y coridorau bysiau, gyda'r bwriad o wella amseroedd teithio.

Mae'r Cymoedd Technoleg yn bwriadu diogelu'r economi at y dyfodol drwy fanteisio ar y cyfleoedd sy'n codi o bedwerydd chwyldro diwydiannol, drwy annog mabwysiadu'r technolegau digidol newydd sy'n cefnogi diwydiannau blaengar, gan gynnwys y sector modurol. Bydd dyraniad ychwanegol o £20 miliwn dros 2019-20 a 2020-21 yn cyfrannu at gyflenwi datblygiadau economaidd yn rhanbarthol, gan greu diwydiannau at y dyfodol ar sail ysbryd y Contract Economaidd. Mae hyn yn ffurfio rhan o ymrwymiad £100 miiwn dros 10 mlynedd, i greu o leiaf 1,500 o swyddi cynaliadwy yn nes adref ar draws y Cymoedd Technoleg, gyda'r prif ffocws ar Lynebwy ac ardal Blaenau Gwent ehangach.

Mae lefelau uwch o arloesedd economi gylchol drwy'r sefydliadau academaidd a busnesau hefyd yn bwysig er mwyn datblygu economi sy'n defnyddio adnoddau'n fwy effeithiol. Rwyf wedi cynnal cyllideb cyfalaf o £4 miliwn yn 2019-20 a 2020-21 ar gyfer arloesi i fusnesau. Mae hyn yn denu cyllid sylweddol gan yr UE a buddsoddiad sylweddol gan y sector preifat. Mae'r buddsoddiad, ynghyd â'r buddsoddiadau yn y blynyddoedd blaenorol, yn cynnwys £74.33 miliwn o gyllid yr UE, a £55.8 miliwn o Fuddsoddiad gan y Sector Preifat gyda chyfanswm o £130.13 miliwn yng nghylch 2014-20 Rhaglen Gyllido'r UE. Mae'r rhaglenni SMART (SMART nnovation, SMART Cymru a SMART Expertise) yn cefnogi ailgylchu, aildefnyddio, mwy o ddefnyddioldeb, llai o ddarfodiad, llai o wastraff, a chynllun ar gyfer cynhyrchu a dewis deunyddiau. Bydd hyn yn digwydd law yn llaw â datblygu cynhyrchion, prosesau a chynlluniau newydd, ac yn cefnogi'r gwaith o sicrhau Cymru lewyrchus, gydnherth sy'n gyfrifol yn fyd-eang.

Bydd buddsoddi mewn seilwaith a chaffael gwasanaethau cyhoeddus yng nghyd-destun y rheilffyrdd o fantais sylweddol i'r busnesau a leolir yng Nghymru. Fel cyfraniad i'r gymuned ehangach, bydd gwasanaethau rheilffordd Trafnidiaeth Cymru yn trawsnewid rheilffyrdd segur er mwyn diwallu anghenion lleol yn well, yn cefnogi adfywio a phrosiectau cymunedol, ac o ganlyniad yn cynorthwyo i gynnal y cyfleusterau lleol hynny sy'n dod â phobl at ei gilydd. Bydd y buddsoddiad o £44.9 miliwn yng ngweithrediad Depo Ffynnon Taf (2019-20 £16.2 miliwn a 2020-21 £28.7 miliwn) yn allweddol er mwyn galluogi Cam 2 y Metro. Bydd yr orsaf yn cynnal fflyd o gerbydau newydd a modern, ac yn rhedeg ar reilffordd graidd y cymoedd. Mae datblygu buddsoddiad cynaliadwy yn y rheilffyrdd yn cefnogi'r

weledigaeth o wasanaethau trafndiaeth gyhoeddus cyflym, dibynadwy a fforddiadwy sy'n cysylltu'r prif aneddiadau.

Rydym yn parhau i weithio gyda busnesau yn y sector ynni, sydd drwy rinwedd eu gweithgareddau, yn cael effaith sylweddol ar yr amgylchedd. Mae'r Cynllun Diogelu'r Amgylchedd yn cefnogi'r diwydiannau mwyaf dwys o ran carbon i fuddsoddi mewn technolegau sy'n darparu manteision amgylcheddol a gosod y technolegau hynny sy'n gwneud llawer mwy na'r isafbwynt cyfreithiol gofynnol. Mae'r cynllun wedi'i gydgrynhoi yng Nghronfa Dyfodol yr Economi. Mae'n rhaid i unrhyw fusnes brofi ei ymrwymiad i'r Contract Economaidd a datblygu cynnig sy'n cyd-fynd ag o leiaf un o'r pum Maes Gweithredu, gan gynnwys datgarboneiddio, er mwyn cael cymorth. Mae ymgynghoriad [Cyflawni ein Llwybr Carbon Isel Hyd at 2030](#) yn cynnwys cynnig i ystyried dyfodol Cynllun Diogelu'r Amgylchedd, sy'n dod i ben ym mis Rhagfyr 2020. Ystyrir yr ymatebion ar gyfer y Cynllun Cyflawni Carbon Isel.

Bydd darparu safleoedd busnes newydd yn cyflawni datblygiad cynaliadwy ac yn arbed ynni drwy gynlluniau o ansawdd uchel, yn unol â Pholisi Adeiladu Cynaliadwy (Tachwedd 2017) Llywodraeth Cymru. Mae cyfanswm y gyllideb cyfalaf ar gyfer Seilwaith Eiddo gwerth £17 miliwn dros ddwy flynedd, sy'n cynnwys ffrydiau cyllido'r UE a gwerthu tir ac eiddo, yn cefnogi'r rhaglen. Bydd asesiadau datgarboneiddio yn cael eu hystyried ochr yn ochr â'r manteision economaidd, er enghraifft creu swyddi yn y busnesau sy'n meddiannu'r safleoedd hyn yn ogystal ag yn ystod y cyfnodau adeiladu. Mae adolygiad yn mynd rhagddo ar draws y portffolios i archwilio'r safleoedd a berchnogir sydd â'r gallu i gefnogi datblygiadau carbon isel neu di-garbon, yn arbennig mewn perthynas â datblygiadau tai.

Yn 2019-20, mae'r cyfanswm refeniw a chyllid cyfalaf o £142 miliwn wedi'i gynnwys yn y Gweithrediadau Traffyrdd a Chefnffyrdd. Rydym yn canolbwyntio'n arbennig ar leihau allyriadau mewn lleoliadau allweddol ar draws y rhwydwaith cefnffyrdd sydd wedi'u clustnodi fel rhai sydd â'r potensial i fynd uwchlaw trothwy'r UE, yn ogystal â gweithredu'r hanfodion ar draws y rhwydwaith hwn. Mae hyn yn cynnwys pecyn o ymyriadau, ond wedi'i gysylltu â'r gofyniad craidd bod rhwydweithiau ac amseroedd teithiau dibynadwy yn caniatáu dewis gwybodus, ac yn galluogi defnyddwyr ffyrdd i newid patrymau eu hamseroedd teithio.

Rydym yn awyddus i sicrhau bod ein hymyriadau wedi'u cynllunio i leihau carbon a gynhyrchir gan y diwydiant adeiladu ac allyriadau cerbydau, ac rydym yn hyrwyddo'r defnydd o ddulliau arloesol ac arferion adeiladu gorau, i leihau gwastraff, aildefnyddio deunyddiau ar safleoedd gyda'r bwriad o gyflwyno seilwaith i gefnogi'r ddarpariaeth o gerbydau trydan a cherbydau cysylltiedig ac awtonomaidd yn ogystal â chraffu ar ein fflyd ein hunain i sicrhau, lle y bo hynny'n bosibl, ein bod yn mabwysiadu'r datrysiad mwyaf ecogyfeillgar, er enghraifft y safon Ewropeaidd Ddiweddaraf i Gerbydau Nwyddau Trwm a hyd yn oed treialu cerbydau Swyddogion Traffig.

Fel nodais yn fy [Natganiad Ysgrifenedig](#) ar 11 Hydref 2018, bydd yr hwb ariannol o £2 filiwn ar gyfer manau gwefru trydan, a gytunwyd yng nghytundeb y Gyllideb Dwy Flynedd gyda Phlaid Cymru, yn cael ei ddefnyddio ar gyfer creu rhwydwaith cenedlaethol o fannau gwefru cyflym i'r cyhoedd. Byddwn yn canolbwyntio ar leoliadau ar neu gerllaw ein rhwydwaith ffyrdd strategol, gan roi pwyslais arbennig ar deithiau rhwng y Gogledd a'r De a rhwng y Dwyrain a'r Gorllewin.

Mae'r Cytundeb Cyllideb Dwy Flynedd gyda Phlaid Cymru hefyd wedi darparu mwy o gyllid ar gyfer gwelliannau o'r gogledd i'r de a chynlluniau ar gyfer tagfeydd mewn manau cyfyng o £15 miliwn yn 2019-20 ar yr A487 a'r A470 a fydd hefyd yn cyfrannu at leihau allyriadau carbon.

Rydym chwilio'n barhaus am ffyrdd o ddatgarboneiddio ein gweithgareddau - o newid i oleuadau ffyrdd LED ar raddfa fawr i sicrhau mai'r cerbydau a ddefnyddir ar gyfer ein gweithgareddau yw'r rhai mwyaf ecogyfeillgar sydd ar gael at y pwrpas. Bydd datblygiadau yn y dyfodol yn cynnwys cwmpasu a phrofi gyda rhanddeiliaid allweddol, gan gynnwys yr awdurdodau lleol, er mwyn cefnogi'r Fframwaith Datblygu Cenedlaethol.

Bydd y buddsoddi mewn Seilwaith Trafnidiaeth Cenedlaethol yn mynd rhagddo gyda'r bwriad o fynd i'r afael â thagfeydd a gwella allyriadau cerbydau, yn ogystal ag ystyried y cyfleoedd i gerbydau trydan a thechnolegau eraill. Byddwn hefyd yn disgwyl i'n Contractwyr fabwysiadau dulliau arloesol a'r arferion adeiladu gorau i arddangos sut y byddant yn cyfrannu at leihau allyriadau carbon wrth adeiladu.

Rydym yn agosáu at ddiwedd y broses benderfynu am yr M4, a bydd yn rhaid penderfynu, ar y cyd â Metro De Cymru, a oes cyfiawnhad i'r prosiect mawr hwn i ddarparu'r datrysiad cywir a hirdymor i'r problemau sy'n gysylltiedig â'r porth hwn i Gymru, ac ystyried yr holl oblygiadau, gan gynnwys carbon.

Roedd yr Ymchwiliad Cyhoeddus yn gyfle i bawb ddweud eu dweud. Mae'r cynigion, a'r holl ddewisiadau a awgrymwyd, wedi bod yn agored ac wedi bod yn destun proses graffu fanwl gan arolygwyr annibynnol dros gyfnod o flwyddyn, ac mae'u hadroddiad yn cael ei ystyried ar hyn o bryd. Mae'r cyllid cyfalaf traddodiadol wedi'i glustnodi yn y cronfeydd canolog ar gyfer yr M4, yn dibynnu ar ganlyniad yr ymchwiliad cyhoeddus (£173.41 miliwn yn 2019-20 a £215.319 miliwn yn 2020-21).

Mae'n hanfodol bwysig buddsoddi'n ofalus a doeth mewn carbon. Yn unol â'm cyfarwyddyd, bu'r Prosiect M4 yn destun un o'r asesiadau carbon mwyaf cynhwysfawr a gynhaliwyd erioed ar brosiect seilwaith yng Nghymru. Mae'r ystadegau amgylcheddol cadarnhaol yn cynnwys:

- Llai o lygredd aer mewn 30,000 o gartrefi
- Mae angen llai na 2% o'r Safleoedd o Ddiddordeb Gwyddonol Arbennig ar Wastadeddau Gwent
- Plannu 110 o hectarau o goetir newydd, mwy na dwbl y coetir y mae'r Cynllun yn eu defnyddio

- Mae mwy na ½ y llwybr ar dir llwyd
- Mae'r llwybr 2.8km yn fyrrach, sy'n lleihau allyriadau carbon

Cyhoeddwyd [Adroddiad ar Ddatblygiad Cynaliadwy](#), sy'n disgrifio sut y bydd y Cynllun arfaethedig yn cyd-ffynd â nodau Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 â'n hegwyddorion datblygu cynaliadwy.

Pe bai'r cynllun yn mynd yn ei flaen, byddem yn gweithio'n agos â rhanddeiliaid i sicrhau darpariaeth a fyddai'n gwneud y mwyaf o'r manteision economaidd, cymdeithasol, diwylliannol ac amgylcheddol hirdymor i Gymru gyfan, i genedlaethau'r presennol a'r dyfodol.

4.0 ARGYMHELLION Y PWYLLGOR – ADRODDIAD DIWEDDARU CHWEFROR 2018

Yn dilyn fy ymateb ysgrifenedig i argymhellion yr adroddiad, rwyf wedi darparu diweddariadau fel a ganlyn:

4.1 Cysoni polisiau economi a thrafnidiaeth gyda pholisiau a deddfwriaethau eraill Llywodraeth Cymru

Argymhelliad 1

Mae gwreiddio egwyddorion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015 o fewn ein meddylfryd strategol a'n proses datblygu polisiau wedi llywio cyfeiriad polisiau ac wedi dylanwadu ar hynny. Mae'r Cynllun Gweithredu ar yr Economi yn adlewyrchu'r nodau llesiant, amcanion a ffyrdd o weithio ac yn cyd-fynd â hwy. Yn benodol felly, gwneud Cymru'n wlad yr ydym i gyd eisiau byw ynnddi nawr ac yn y dyfodol, sy'n canolbwyntio ar ymyriadau sy'n rhoi'r offer sydd eu hangen ar bobl, busnesau a llefydd er mwyn llunio eu dyfodol eu hunain. Mae'r weledigaeth yn cefnogi'r saith nod llesiant ac yn hanfodol i wireddu Cymru lewyrchus; Cymru gydnerth; Cymru iachach; a Chymru sy'n fwy cyfartal.

Mae'r Cynllun yn cefnogi'n uniongyrchol y gwaith o gyflawni saith o'r deuddeg amcan llesiant, yn ogystal â chyfrannu at y pump arall:

- Cefnogi pobl a busnesau i ysgogi ffyniant.
- Mynd i'r afael ag anghydraddoldeb rhanbarthol a hyrwyddo gwaith teg.
- Ysgogi twf cynaliadwy a mynd i'r afael â'r newid yn yr hinsawdd.
- Datblygu uchelgais ac annog dysgu i fyw.
- Sicrhau bod gan bawb y sgiliau cywir ar gyfer byd sy'n newid.
- Darparu seilwaith modern a chysylltiedig.
- Hyrwyddo a diogelu lle Cymru yn y byd.

Mae datblygu newidiadau polisi allweddol, er enghraifft y Contract Economaidd a'r Meysydd Gweithredu, yn diogelu effeithiau ac egwyddorion ehangach y Ddeddf.

Mae'r Cynllun yn arddangos y pum ffordd o weithio, gydag agwedd hirdymor i fynd i'r afael â chynhyrchiant ac amrywiadau gofodol. Mae'n cydnabod yr angen am dwf cynhwysol gan fabwysiadau dull integredig ac ar y cyd gyda'r holl rhanddeiliaid i gefnogi mentrau'r economi a thrafnidiaeth. Bydd y Strategaeth Drafnidiaeth Cymru newydd a gyhoeddir ym mis Mai 2020 hefyd yn seiliedig ar ymgysylltiad ac ymgynghoriad sylweddol, a bydd yn cyd-fynd â'r ddeddfwriaeth.

Bydd yr effeithiau yn y dyfodol yn cael eu hasesu fel mater o drefn wrth asesu Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol.

Argymhelliad 2

Mae sesiynau hyfforddi yn parhau i gefnogi swyddogion yn fy mhortffolio i yn ogystal â Llywodraeth Cymru i godi ymwybyddiaeth o nodau a gofynion Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Mae datblygu mentrau ar gyfer datblygiad economaidd a thrafnidiaeth yn golygu ymgysylltu â rhanddeiliaid allweddol a phartneriaid cyflawmi yn y sectorau cyhoeddus a phreifat, a'r trydydd sector. O ganlyniad, mae'r pum ffordd o weithio wedi'u hymgorffori yn y ddarpariaeth.

Argymhelliad 3

Rwy'n parhau i fod yn ymrwymedig i ddarparu'r ymrwymadau yn y Polisi ar Adnoddau Naturiol sy'n cael eu hystyried yn y strategaethau allweddol i gefnogi *Ffyniant i Bawb* o fewn fy mhortffolio. Yn dilyn y diweddariad ym mis Mai, bu nifer o ddatblygiadau pwysig sy'n cefnogi'r polisi. Yn gyntaf, bydd Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol Cymru yn cwrdd am y tro cyntaf ym mis Tachwedd 2018. Penodwyd y comisiynwyr am gyfnod o dair blynedd i ddatblygu blaenoriaethau buddsoddi hirdymor y Comisiwn drwy roi cyngor annibynnol ac arbenigol inni.

Yn ogystal, cymeradwywyd y Canllaw Coridor Gwyrdd, ac mae rhaglen o fentrau'n cael ei threfnu i dargedu'r coridorau yng Nghymru.

Rydym ar hyn o bryd yn ymgynghori ar ein Cynllun Ansawdd Aer, ac wedi cyflwyno mesurau i leihau lefelau llygredd ar rannau o'r rhwydwaith sy'n croesi'r trothwy diogel. Yn ogystal, mae diweddariad o Strategaeth Drafnidiaeth Cymru y bwriedir ei gyhoeddi ym mis Mai 2020 yn cynnwys polisiâu sy'n amlinellu camau gweithredu ar ein rhwydwaith trafndiaeth a fydd yn cryfhau ein hecosystemau ac yn lliniaru'r dirywiad mewn bioamrywiaeth.

4.2 Y Newid yn yr Hinsawdd

Argymhelliad 4

Rwy'n darparu diweddariad manwl ynglŷn â'r broses o asesu cynlluniau gwella priffyrth i gadarnhau fod yr asesiad carbon a gwerthusiad o berfformiad yn rhan annatod o'r broses.

Mae'r Astudiaethau Mannau Cyfyng a Chyfleoedd Goddiweddyd yn gyfres o brosiectau i fynd i'r afael â thagfeydd ar y ffyrdd a gwella dibynadwyedd Cefnffyrdd a Thraffyrdd Llywodraeth Cymru. Caiff yr astudiaethau eu harfarnu yn unol ag Arweiniad ar Arfarnu Trafnidiaeth Cymru (WelTAG) sydd, drwy gydol y broses arfarnu, yn sicrhau bod datrysiadau wedi'u datblygu i gyflawni'r anghenion deddfwriaethol ynghyd â pholisïau cenedlaethol, rhanbarthol a lleol.

Ystyrir effeithiau'r Cynllun drwy gydol y broses WelTAG. Cynhyrchir Adroddiad ar Asesiad o'r Effeithiau (IAR) yn ystod Cam 1, ac mae'n parhau'n ddogfen fyw sy'n cynyddu yn ystod pum cam WelTAG. Mae'n cyflwyno tystiolaeth fanwl ar yr effeithiau a ragwelir o holl opsiynau'r cynllun sydd o dan ystyriaeth, ac yn cefnogi crynodebau o'r effeithiau a gyflwynwyd yn nogfen y cam WelTAG.

Mae **Camau 1 i 2 (Achos Strategaeth/Busnes)** o broses arfarnu WelTAG yn sicrhau bod yr holl faterion a chyfyngiadau amgylcheddol yn hysbys i bawb at ddibenion datblygu amcanion y cynllun. Gwneir hyn drwy gyrchu data oddi wrth bartneriaid ac ymgysylltu'n barhaus â rhanddeiliad priodol drwy gydol y broses WelTAG.

Yn nhermau ei gymhwyso i astudiaethau a wnaed hyd yn hyn, nodir amodau ansawdd aer yn ardal yr astudiaeth arfaethedig yng Nghamau 1 a 2. Gwneir hyn drwy gyrchu data drwy reolaeth ac adrodd am ansawdd aer yn lleol, Adran yr Amgylchedd, Bwyd a Materion Gwledig. Yn ogystal, gofynnir i swyddogion yn yr Awdurdodau Lleol am ddata gwaelodlin a monitro ansawdd aer.

Ystyrir yr effeithiau ehangach yn ystod y broses arfarnu. Enghraifft dda o hyn yw'r modelu traffig a wnaed er mwyn deall ymddygiad trafndiaeth yn llawn. Yn dibynnu ar y math o ddatrysiad, mae'r modelu yn gallu rhagweld llif traffig yn dilyn ymyrraeth, ac effeithiau'r datrysiad ar y newid moddol. Mae canlyniadau'r dadansoddiad yn cael eu crynhoi o fewn yr adroddiad asesu effeithiau byw.

Mae'r canlyniadau'n cael eu harfarnu drwy ystyried yr amodau ansawdd aer presennol. Hyrwyddir datrysiadau sy'n cynnig lleihau'r effeithiau. Rhoddir mwy o ystyriaeth i leoliadau lle mae ansawdd yr aer yn agosáu at, neu wedi cyrraedd, lefelau annerbyniol. Cofnodir a rheolir yr effeithiau o fewn yr Adroddiad Asesu Effeithiau.

Camau 3 a 4 (Busnes Llawn a Gweithredu) Yn dilyn y broses arfarnu, caiff y datrysiadau eu datblygu'n gynllun manwl. Yn ystod y cam hwn, mae cynlluniau'n cael eu llunio i osod Safonau Cenedlaethol. Mae'r safonau'n rhagnodi cyfres o asesiadau effaith pellach i sicrhau bod effeithiau llawn y cynllun terfynol yn cael eu deall yn llwyr. Mae'r effeithiau'n cael eu hystyried yn ystod y cyfnod adeiladu a bywyd y seilwaith newydd. Unwaith eto, cofnodir yr effeithiau o fewn yr Adroddiad Asesu Effeithiau Byw.

Mae **Cam 5 (Ar ôl gweithredu)** yn golygu monitro a gwerthuso'r ateb(ion) a roddwyd ar waith, er mwyn cofnodi a chymharu'r canlyniadau yn erbyn y rhai a ragwelwyd. Yng nghyd-destun ansawdd aer, bydd y lefelau'n cael eu monitro am gyfnod penodol ar ôl eu gweithredu, gan ddefnyddio safleoedd monitro sy'n bodoli'n barod neu drwy greu rhai newydd. Yn gyffredinol, pennir yr angen ar gyfer monitro ar ôl gweithredu a'r fethodoleg cyn y cam gweithredu ei hun a'i nodi yn yr Adroddiad Asesu Effeithiau. Os bydd materion annisgwyl yn codi, gellir defnyddio Cam 5 y gwaith i lywio'r mesurau i liniaru'r effeithiau niweidiol annisgwyl neu i adeiladu ar fanteision annisgwyl.

4.3 Pwyllgor y DU ar y Newid yn yr Hinsawdd a chynllun targedu carbon Cymru

Argymhelliad 5

Cyhoeddodd Ysgrifennydd y Cabinet dros Ynni, Cynllunio a Materion Gwledig [Ddatganiad Ysgrifenedig](#) ar 28 Mehefin 2018 yn nodi'r penderfyniadau parthed pennu lefel y targedau allyriadau dros dro, a'r ddwy gyllideb garbon gyntaf i Gymru. Mae'r penderfyniadau yn gyson â chynghor gan ein cyngorwyr statudol, Pwyllgor y DU ar y Newid yn yr Hinsawdd. Mae'r rheoliadau yn cael eu drafftio ar hyn o bryd i'w gosod gerbron y Cynulliad Cenedlaethol ym mis Rhagfyr.

Lansiwyd yr ymgynghoriad [Cyflawni ein Llwybr Carbon Isel Hyd at 2030](#) ym mis Mehefin. Mae'r Syniadau ar gyfer Gweithredu cychwynnol wedi cael eu datblygu ar y cyd ar draws y Llywodraeth, gan ystyried argymhellion Pwyllgor y DU ar y Newid yn yr Hinsawdd a thystiolaeth ehangach. Mae'r Grŵp Gorchwyl a Gorffen ar gyfer Datgarboneiddio yn adolygu'r datblygiadau ochr yn ochr â thystiolaeth ehangach a gyda'i gilydd, byddant sail i'r Cynllun Cyflawni Carbon Isel a gyhoeddir ym mis Mawrth 2019. Byddaf yn parhau i ystyried sut i ddefnyddio fy nghyllidebau orau er mwyn cyflawni'r agenda carbon isel.

4.4 System Masnachu Allyriadau'r UE (EU ETS)

Argymhelliad 6

Ar hyn o bryd rydym yn aros am wybodaeth gan yr Adran Busnes, Ynni a Strategaeth Ddiwydiannol mewn perthynas â'r EU ETS a byddwn yn darparu rhagor o wybodaeth i'r Pwyllgor yn fuan.

4.5 Polisi Trafnidiaeth

Argymhelliad 7

Bydd ein Strategaeth Drafnidiaeth newydd i Gymru, a gyhoeddir ym mis Mai 2020, yn datblygu polisiau a fydd yn cael effaith gadarnhaol ar ymddygiadau teithio ac yn lleihau'r effaith negyddol a gaiff traffig ar ein cymunedau ac ansawdd bywydau. Mae'r Strategaeth yn cefnogi gofynion deddfwriaethol: Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016 a Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol 2015. Bydd hefyd yn cyflawni ein strategaeth genedlaethol *Ffyniant i Bawb*. Nodir hyn yn **Adran 2.3 Strategaeth Drafnidiaeth**.

4.6 Effaith amgylcheddol ffordd liniaru'r M4

Argymhelliad 8

Ceir manylion am y diweddaraf o safbwynt ystyriaethau amgylcheddol yr M4 yn **Adran 3.2 Cyfalaf**. Mae'r dull a gymeradwyir gan WelTAG 2017 yn disgwyl asesiadau cadarnhaol a negyddol o'r effeithiau a'r mesurau lliniaru. Bydd y Pwyllgor yn cael rhagor o wybodaeth ar ddiwedd y broses penderfynu.

4.7 Trafnidiaeth gynaliadwy a chefnogaeth i gerbydau carbon isel

Argymhelliad 9

Rydym yn parhau i weithio'n agos â Chomisiynydd Cenedlaethau'r Dyfodol i sicrhau bod cymhwyso WelTAG 2017 yn cyflawni'r nodau a ffyrdd o weithio fel y nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol. Mae adolygiad o'r prosiectau a ddefnyddiodd y pecyn cymorth newydd yn mynd rhagddo, ac os gellir gwella'r dull o gymhwyso WelTAG 2017, bydd nodiadau cyfarwyddyd atodol yn cael eu cyhoeddi.

Argymhelliad 10

Rhoddais ddiweddariad i holl Aelodau'r Cynulliad mewn perthynas â'r prosiect £2 filiwn Seilwaith ar gyfer Cerbydau Trydan drwy fy Natganiad Ysgrifenedig ar 11 Hydref 2018, ac ymrwymais i ddarparu diweddariad pellach yn y gwanwyn pan fyddwn yn cynnal proses gaffael.

4.8 Ansawdd Aer

Argymhelliad 11

Mae fy swyddogion yn gweithio'n agos gydag Iechyd Cyhoeddus Cymru i adolygu'r dystiolaeth sydd ar gael ar fanteision cyflwyno terfynau cyflymder 20mya, gan ddefnyddio tystiolaeth yr awdurdodau lleol sydd wedi cyflwyno parthau 20mya, ac unrhyw welliannau i ansawdd aer o ganlyniad i leihau allyriadau. Bydd y gwaith hwn yn sail i'n camau nesaf mewn perthynas â

chyflwyno terfynau cyflymder 20mya, ac ymyriadau cysylltiedig i gefnogi rhaglen Aer Glân i Gymru.

Argymhelliad 12

Mae gan Lywodraeth Cymru ddyletswydd gyfreithiol i sicrhau cydymffurfiaeth â'r Cyfarwyddyd Ansawdd Aer yr Amgylchedd Ewropeaidd. Mae'r Cyfarwyddyd a Rheoliadau Safonau Ansawdd Aer (Cymru) 2010 ("Rheoliadau Cymru") yn darparu gwerthoedd terfyn fesul-awr a blynyddol ar gyfer NO₂ o 40 microgram fesul metr ciwbig.

Mae Gweinidogion Cymru yn uniongyrchol gyfrifol am y rhwydwaith traffyrdd a chefnffyrdd yng Nghymru, a thrwy fodel Mapio Hinsawdd Llygredd DEFRA, nodwyd 5 lleoliad lle yr oedd lefelau NO₂ yn uwch na therfynau'r Gyfarwyddeb a Rheoliadau Cymru:

1. Yr A494 yng Nglannau Dyfrdwy.
2. Yr A483 gerllaw Wrecsam.
3. Yr M4 rhwng cyffyrdd 41 a 42 (Port Talbot).
4. Yr M4 rhwng cyffyrdd 25 a 26 (Casnewydd).
5. Yr A470 rhwng Glan-bad a Phontypridd.

Comisiynodd Llywodraeth Cymru'r cyntaf o nifer o archwiliadau manwl gan gynnwys modelu'n defnyddio'r dull a nodwyd yn yr Arweiniad ar Arfarnu Trafnidiaeth Cymru (WelTAG) ym mis Hydref 2017. Gwnaed yr archwiliadau hyn i ganfod y mesurau tebygol y byddai eu hangen i gydymffurfio â'r Cyfarwyddyd a Rheoliadau Cymru cyn gynted â phosibl.

Roedd y mesurau a nodwyd yng Nghamau 1 a 2 WelTAG a oedd â'r potensial i olygu cydymffurfio ym mhob un o'r pum lleoliad wedi'u cynnwys yn nrafft Cynllun Atodol Llywodraeth Cymru a fu'n destun ymgynghoriad rhwng 25 Ebrill a 19 Mehefin. Oherwydd bod arfarniadau Camau 1 a 2 WelTAG wedi nodi bod modd i derfynau cyflymder wella ansawdd yr aer ar unwaith ym mhob un o'r pum lleoliad, gosodwyd terfynau cyflymder o 50 mya dros dro i ddiogelu iechyd y cyhoedd yn yr wythnos yn dechrau 18 Mehefin.

Mae effeithiau'r terfynau cyflymder dros dro ar ansawdd aer yn cael eu monitro'n fanwl drwy brofion wrth ymyl y ffordd a chaiff y canlyniadau eu bwydo i'r ymchwiliadau a'r gwaith modelu er mwyn sefydlu pa fesurau fyddai'n debygol o arwain at gydymffurfio cyn gynted â phosibl. Cyhoeddwyd Cynllun Atodol Interim Llywodraeth Cymru ar 31 Gorffennaf tra'n aros i ymchwiliadau Cam 3 WelTAG gael eu cwblhau, h.y. nodi'r mesurau terfynol er mwyn cydymffurfio â'r terfyn NO₂.

Ar 21 Medi 2018, lansiodd Llywodraeth Cymru ymgynghoriad parthed yr arfarniadau diweddaraf Cam 3 WelTAG. Mae swyddogion yn gofyn am safbwyntiau'r cyhoedd a phartïon eraill perthnasol ar ganfyddiadau'r ymchwiliadau ac mae'r ymgynghoriad ar agor tan 2 Tachwedd 2018. Gellir dod o hyd i ragor o fanylion, gan gynnwys yr adroddiadau arfarnu ar y [tudalennau ymgynghoriad](#) ar wefan Llywodraeth Cymru.

Mae'r arfarniadau wedi canfod bod gosod terfynau cyflymder o 50 mya yn debygol o helpu i gyflawni cydymffurfiaeth â gwerthoedd NO2 cyn gynted â phosibl ar yr A494, yr A483, yr M4 rhwng cyffyrdd 41 a 42 a'r A470. Ar yr M4 rhwng cyffyrdd 25 a 26, canfu'r arfarniadau mai cyflwyno terfyn cyflymder 50mya yn ystod y cyfnodau tawel a rhwng cyfnodau prysur drwy'r system Terfyn Cyflymder Newidiol ar y cyd â gwriad newidiol (annog traffig lleol sy'n mynd i Gasnewydd i adael yr M4 cyn cyffordd 25 a 26 pan fo crynodiadau NO2 yn debygol o fod yn uchel) yw'r mesur mwyaf tebygol i helpu i sicrhau cydymffurfiaeth â gwerthoedd NO2.

Ar ddiwedd yr ymgynghoriad, bydd y swyddogion yn adolygu'r canfyddiadau ac yn adrodd yn ôl i'r Gweinidogion am y camau gweithredu mwyaf addas. Bydd y gwaith hwn yn bwydo i mewn i'r Cynllun Atodol terfynol, i'w gyhoeddi ar 30 Tachwedd 2018.

Argymhelliad 13

Mae'r gwaith o ddiwygio Strategaeth Drafnidiaeth Cymru yn mynd rhagddo, a bwriedir ei chyhoeddi ym mis Mai 2020. Bydd y Strategaeth newydd yn cynnwys polisiau sy'n nodi ein targedau datgarboneiddio a gwella ansawdd aer. Rydym yn gweithio'n agos gydag lechyd Cyhoeddus Cymru i adolygu'r dystiolaeth sydd ar gael ar fanteision cyflwyno terfynau cyflymder 20mya, gan ddefnyddio tystiolaeth yr awdurdodau lleol sydd wedi cyflwyno parthau 20mya, ac unrhyw welliannau i'r ansawdd aer o ganlyniad i leihau allyriadau. Bydd y gwaith hwn yn sail i'n camau nesaf mewn perthynas â chyflwyno terfynau cyflymder 20mya, ac ymyriadau cysylltiedig. Bydd hefyd yn sail i'n polisiau diogelwch ar y ffyrdd yn Strategaeth Drafnidiaeth Cymru.

4.9 Cymorth i fusnesau

Argymhelliad 14

Rydym ar hyn o bryd yn cynnal archwiliad o'r cynnydd a'r gwersi a ddysgwyd o fodel gweithredu newydd y Cynllun Gweithredu ar yr Economi (Contract Economaidd, Meysydd Gweithredu a'r Gronfa Dyfodol yr Economi). Mae hyn yn cynnwys arweiniad mewnol diwygiedig ar gyfer rhoi'r model gweithredu newydd ar waith. Byddaf yn diweddarau Aelodau'r Cynulliad am ganlyniad yr archwiliad ar ôl iddo gael ei gwblhau. Disgwyliaf i hyn ddigwydd cyn diwedd y flwyddyn.

Mae'r mesurau i sicrhau bod pob tacsî a bws yng Nghymru yn gadael dim ôl troed carbon o fewn 10 mlynedd, a nodir yn y Cynllun Gweithredu ar yr Economi, yn cael eu hystyried wrth ddatblygu'r Cynllun Cyflawni Carbon Isel.